

Перекладацька діяльність з паперу вміщує два етапи:

I етап – візуальне сприйняття вихідного тексту та усвідомлення його смислу. Умовно за одиницю сприйняття прийнято вважати графічне слово, результатом сприйняття якого є впізнання, що супроводжується актуалізацією його слухового та рухового образів.

На цьому етапі виділяють три основних частини:

Перша частина – коли зорові та мускульні відчуття, що викликаються графемами, синтезуються на рівні слова.

Друга частина – коли слова співвідносяться з поняттями через їх значення і між ними встановлюються зв'язки, за допомогою яких вони утворюють речення, та визначаються функції слів.

Третя частина – коли виявляється зміст мовленнєвого повідомлення та розкривається його задум.

Процес смислової переробки тексту – це активний процес, спрямований на впізнання слів, словосполучень, тобто співвідношення образу предмету, який сприймається, з певним еталонним образом, що зберігається за допомогою довготривалої пам'яті. Результатом смислової переробки є формування внутрішньої програми, тобто розуміння, що характеризується повнотою, точністю і глибиною. Таким чином, перший етап перекладу з паперу є не чим іншим, як читанням.

Другий етап – етап усного оформлення перекладу. Переклад з паперу здійснюється в режимі часових обмежень, коли одночасно з читанням тексту оригінала перекладач повинен здійснювати переклад в середньому темпі усного мовлення.

**Висновки.** Таким чином, зорове сприйняття тексту синхронізується з мовленням і, як наслідок, це суттєво ускладнює умови здійснення перекладу та, особливо, процес сприйняття іншомовних висловлювань. На другому етапі перекладач прагне до створення усного монологу, який повинен відповідати нормам усного монологічного мовлення, що є більшою мірою прийнятною для сприйняття адресатом на слух.

Отже, переклад з паперу поєднує в собі вміння читати, усно оформляти переклад та вміння робити це синхронно.

Аналіз особливостей усного перекладу показав, що аудіювання, читання та оформлення є компонентами професійної перекладацької діяльності, яка відбувається в ускладнених умовах. Це дозволяє нам зробити висновок про те, що кожне з перелічених умінь усного перекладу в умовах здійснення перекладацької діяльності має ряд специфічних особливостей, які відрізняють ці вміння від звичайних вмінь аудіювання, читання і говоріння.

Питання вивчення специфіки вмінь та навиків особистості для здійснення усної перекладацької діяльності знайшло своє відображення в роботах багатьох дослідників. Так, Е. В. Бакеева, порівнявши вміння та навички слухання, говоріння та професійної перекладацької діяльності, виділила основні специфічні професійні вміння та навички для реалізації перекладацької діяльності [1]. Н. Н. Гавриленко довела, що види мовленнєвої діяльності, у разі її включення в професійну діяльність, набувають нових якостей, які з'являються в результаті формування відповідних ним професійних вмінь [3].

#### Література:

1. Бакеева Е.В. Апофатическое мышление как «метод» понимания / Е. В. Бакеева // Известия Уральского государственного ун-та. – 2004. – № 9. – С. 34–43.
2. Выготский Л. С. Мысль и слово / Выготский Л. С. Мышление и речь. – М., 1996.
3. Гавриленко Н. Н. Обучение переводу в сфере профессиональной коммуникации / Н. Н. Гавриленко. – М. : Российский университет дружбы народов, 2008. – 178 с.
4. Знаков В. В. Психология человеческого бытия – одно из направлений развития психологии субъекта / В. В. Знаков // Психологический журнал, 2008. – Т. 29. – № 2. – С. 69–77.
5. Иомдин. Б.Л. Языковая картина понимания / Б. Л. Иомдин // Языковая картина мира и системная лексикография ; Отв. ред. Ю. Д. Апресян. – М. : Языки славянских культур, 2006. – С. 517–612.
6. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики / А. А. Леонтьев. – М. : Смысл, 1997. – 285 с.
7. Шевченко Н. Ф. Практикум із основ мовленнєвої компетентності психолога : навч. посіб. / Н. Ф. Шевченко, Ю. А. Паскевська. – Запоріжжя : Інсервіс, 2003. – 64 с.
8. Шапошников К. В. Контекстный подход в процессе формирования профессиональной компетентности будущих лингвистов-переводчиков: дисс. канд. пед. наук: 13. 00. 08 / Константин Владимирович Шапошников. – Москва, 2006. – 216 с.

УДК 811.133.1'42 : 82-312.4

**О. В. Кравченко,**

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

### ЕМОЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТАКТИКИ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ КОГНІТИВНОГО ДИСОНАНСУ ПЕРСОНАЖІВ СУЧАСНИХ ФРАНЦУЗЬКИХ ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНІВ

*Когнітивний дисонанс як незбіг когнітивних елементів у системі знань індивіда, що провокує внутрішній психологічний дискомфорт, може бути нейтралізований не тільки з апеляцією до розуму адресата у розумінні несумісної інформації, але й також із залученням емоційно-психологічних тактик. У статті розглядаються такі тактики усунення когнітивного дисонансу як заспокоєння, активізація розумових здібностей та ігнорування. Їх метою не є надання додаткової інформації, проте навпаки несприйняття героєм дисонуючих фактів, впорядкування думок персонажа, його заспокоєння та підбадьорення. Дослідження здійснене на матеріалі текстів сучасних французьких детективних романів.*

**Ключові слова:** когнітивний дисонанс, комунікація персонажів, емоційно-психологічні тактики, французький детективний роман

#### ЭМОЦИОНАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ТАКТИКИ НЕЙТРАЛИЗАЦИИ КОГНИТИВНОГО ДИССОНАНСА ПЕРСОНАЖЕЙ СОВРЕМЕННЫХ ФРАНЦУЗСКИХ ДЕТЕКТИВНЫХ РОМАНОВ

*Когнитивный диссонанс как несовпадение когнитивных элементов в системе знаний индивида, провоцирует внутренний психологический дискомфорт, который может быть нейтрализован не только с апелляцией к уму адресата в понимании несовместимой информации, но также с использованием эмоционально-психологических тактик. В статье рассматриваются такие тактики устранения когнитивного диссонанса как успокоения, активизация умственных способностей, а также игнорирование. Их целью не является сообщение дополнительной информации, однако, наоборот неприятие персонажем диссонансирующих фактов, упорядочение мыслей героя, его успокоение и ободрение. Исследование осуществлено на материале текстов современных французских детективных романов.*

**Ключевые слова:** когнитивный диссонанс, коммуникация персонажей, эмоционально-психологические тактики, французский детективный роман.

**EMOTIONAL-PSYCHOLOGICAL TACTICS OF NEUTRALIZATION OF CHARACTERS' COGNITIVE DISSONANCE IN MODERN FRENCH DETECTIVE NOVELS**

*Cognitive dissonance as discrepancy between cognitions in the human knowledge system provokes inner psychological discomfort and tension, which can be reduced not only by the appeal to the human mind in the comprehension of incompatible information, but also with the application of emotional-psychological tactics. This paper outlines such tactics as calming, activation of mental faculties and ignoring. First two tactics are communicative as emotional-psychological influence on the character is realized by his partner of verbal interaction, while the tactic of ignoring is individual as it is accomplished by inner psychological efforts of the character who experiences cognitive dissonance. The aim of emotional-psychological tactics is not the supply of additional information, but on the contrary neglect of the dissonant facts, ordering of thoughts, calming and reassurance of the character. Research is accomplished on the basis of texts of modern French detective novels.*

**Key words:** cognitive dissonance, characters' communication, emotional-psychological tactics, modern French detective novels.

Когнітивний дисонанс (КД) як конфлікт між когнітивними елементами викликає у індивіда психологічний дискомфорт, відтак він породжує також і прагнення до його зменшення або повної нейтралізації [4, с. 7–8; 5, с. 3–4; 6, с. 2–3]. Дисонанс діє як мотив, потреба чи напруженість, що також можна порівняти з почуттям голоду, який приводить до дій, спрямованих на його втамування.

КД є психологічним феноменом у природі виникнення якого поєднані як складні розумові процеси, так і емоційні. Французькі психологи О. Брюнель та С. Гален підкреслюють той факт, що засновник теорії КД американський психолог Л. Фестингер не визначає природу КД – когнітивну чи емоційну, хоча насправді, з одного боку, цей феномен полягає у несумісності когнітивних елементів у системі знань, що апелює до його розумової сутності, але з іншого – він провокує внутрішній дискомфорт, який є часто «надзвичайно болючим», навіть «нестерпним» для особистості, викликаючи, сукупний набір емоцій від здивування, збентеження до злості, що вказує на його емоційну природу [5, с. 9].

Ш. Баллі також визначає зв'язок розуму, думки та емоцій, і зокрема їх мовного вираження. Вчений підкреслює власність людської думки коливатися між логічним та емоційним сприйняттям. «Ми або розуміємо, або відчуваємо» [1, с. 182]. І хоча ці два елементи можуть поєднуватися між собою у різних пропорціях, однак в кожному окремому випадку домінує одне: чи логічне сприйняття, чи чуттєве. Відтак, людська думка, перебуваючи між двома «полосами» має або логічну або емоційну домінують. Спираючись на той факт, що мовлення індивіда відбиває певні відтінки його думки, то вчений робить висновок, що будь-яке висловлювання володіє також або логічною або емоційною домінують [там само, с. 182–183]. Така точка зору збігається в своїй основі з теорією КД, і зокрема в аспекті його вияву. Саме тому, у нейтралізації КД окрім комунікативних тактик, які апелюють до розуму персонажа, і їх метою є раціональне розуміння несумісних фактів, наявні також емоційно-психологічні. У запропонованому дослідженні серед останніх ми розглядаємо такі як тактика активізації розумових здібностей адресата, заспокоєння та ігнорування. Їх основною метою не є надання додаткової інформації, проте навпаки нехтування дисонуючою інформацією, а також надання психологічної підтримки, нормалізації емоційного стану героя.

**Актуальність** дослідження зумовлюється загальною антропоцентричною спрямованістю сучасних лінгвістичних студій на вивчення особливостей мовленнєвої поведінки комунікантів зокрема крізь призму їх когнітивної діяльності.

**Метою** представлено дослідження є висвітлення емоційно-психологічних тактик нейтралізації КД персонажів сучасних французьких детективних романів.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**: виокремити емоційно-психологічні тактики нейтралізації КД, виявити та проаналізувати мовні засоби їх реалізації у персонажній комунікації сучасних французьких детективних романів.

Для нейтралізації КД важливим є нормалізація емоційно-психологічного стану індивіда, який його переживає, що реалізується у комунікативній **тактиці заспокоєння**. Як вказує американський психолог К. Е. Ізард, емоція переживається як почуття яке мотивує, організовує і направляє сприйняття, мислення та дії. Вона керує розумовою, а також фізичною активністю індивіда. [3, с. 22]. Емоції порівнюються до «клею», який скріплює людські відносини, без яких люди не здатні не тільки запам'ятовувати інформацію, але й чути одне одного, діяти спільно [7, с. 118]. Відтак, метою тактики заспокоєння є втамування, стишення переживань героя, і таким чином налаштування його на сприйняття раціональної інформації, яка часто слідує потім. Її використання не може бути основною в усуненні КД, враховуючи саме розумову природу виникнення вищезазначеного феномена, як незбігу когнітивних елементів [4, с. 7], однак враховуючи той факт, що ця несумісність у знаннях супроводжується також зміною емоційно-психологічного стану, то вплив на цю сферу також є важливим.

Мовна реалізація такої тактики розгортається з використанням дієслів, які позначають переживання, хвилювання у заперечній формі імперативу, зокрема таких як: *s'inquiéter, s'en faire*, а також навпаки позитивна форма імперативу дієслів з семантикою спокою, стійкості, збереження психологічної рівноваги: *se calmer, se tranquilliser, se rassurer*:

– *Ton passe?*

– *Je l'ai filé à Erwan. Avec ça, il peut entrer partout. Vous êtes sûr que...*

– *T'inquiète pas. Il te verra pas, parce que il s'en servira pas, il n'aura pas le temps. J'ai prévu de le coincer avant.* (Manotti, HS, 346).

Відповідно до попереднього контексту розгортання подій, що передує уривку, герой зраджує власного друга, що однак суперечить його моральним принципам, а відтак провокує виникнення КД, що вербалізується у використанні апосіопези (*Vous êtes sûr que...*). Інший учасник злочинного угруповання намагається заспокоїти першого з використання дієслова *s'inquiéter* v. pronom. (*éprouver du souci, de l'inquiétude, se faire du mauvais sang* [8]) у заперечній формі імперативу, з метою приведення його дискомфорту у стан балансу і готовності сприймати раціональні факти, які слідує.

Тактика заспокоєння у нейтралізації КД реалізується також через використання іменників та прислівників зі значенням «спокою»: *calme* n.m, *doucement* adv., *tranquillement* adv.:

– *J'en appelle au Secrétaire général de l'ONU pour qu'il vienne en aide et nous apporte protection ! [...] Nous ne pouvons même pas accéder à nos lieux saints ! Ce ne sont pas les Palestiniens que vous baffouez ainsi mais les musulmans du monde entier ! [...]*

– *Allons, allons, du calme, mes amis. La Cour supreme a tranché, personne ne peut remettre en cause son intégrité.* (Schwartzbrod, AJ, 32).

Поліція Ізраїлю виганяє з певних будівель міста мусульман. У останніх такі дії не збігаються з їх уявленнями про цивілізоване суспільство, на що вказують погрози звернутися в ООН (*J'en appelle au Secrétaire général de l'ONU*), а також вказівка на неможливість дістатися до їх священних місць (*Nous ne pouvons même pas accéder à nos lieux saints !*). У відповідь один із поліцейських намагається нейтралізувати їх КД, але перш ніж роз'яснювати ситуацію, він здійснює вплив

на їх емоційну сферу. Це реалізується з використанням іменника *calme* n.m. (absence complète de nervosité chez quelqu'un ; tranquillité, maîtrise de soi, paix de l'esprit [8]) з метою спочатку заспокоїти героїв, налаштовуючи їх на перцепцію подальшої інформації.

Нейтралізація КД з апеляцією до емоцій також розгортається через використання дієслів у формі імперативу, які в своїй семній структурі не містять прямого відсилання до емоцій чи почуттів, проте мають значення руху, до них належать такі як *laisser*, *aller*. Наведемо приклад:

*Après l'explosion, ils avaient longuement hésité, son grand-père et lui, à maintenir leur départ pour La Mecque. Peut-être avait-on besoin d'eux à l'institut? Et la mère de Mounir, était-ce prudent de la laisser seule? [...]*

*Mounir avait pensé faire un saut là-bas mais son oncle l'en avait empêché d'un geste brusque. «Ils accourent, eux, quand on a besoin? Laisse, va. Le pèlerinage est bien plus important. C'est peut-être l'unique fois où tu auras la chance de l'accomplir avec ton grand-père».* (Schwartzbrod, AJ, 34).

Герої твору планують візит до Мекки, однак після вибуху в їх науковому інституті, вони переживають КД. З одного боку, така подорож є важливою для них, але з іншого – імовірно необхідна їх допомога на місці роботи (*Peut-être avait-on besoin d'eux à l'institut?*), а також чи є обачливим залишати маму одного з героїв одну (*Et la mère de Mounir, était-ce prudent de la laisser seule?*). Незбіг вищеназваних позицій і спровокував виникнення КД. Його нейтралізація здійснюється з залученням іншого персонажа, який у своїй репліці апелює до емоцій адресата повідомлення з використанням дієслів у формі імперативу – *laisse, va*. Лексичне значення таких мовних одиниць *laisser* v. trans. (déposer quelque chose quelque part, s'en décharger [8]), *aller* v. intrans. (se mouvoir d'un lieu vers un autre, s'y rendre [там само]) не має безпосереднього звернення до почуттів чи емоцій індивіда, проте вони містять вказівку на дію, рух. Для усунення КД, прагматичною метою їх використання не є спонування до фізичної дії, переміщення в просторі: йти, залишати, проте мова йде саме про психологічний рух, вказуючи герою на необхідність не зосереджуватися на внутрішній суперечності, не зупинятися, продовжувати жити. І лише після здійснення впливу на почуття персонажа і спроби нормалізувати його емоційний фон, герой подає раціональні факти.

Отже, тактика заспокоєння полягає у стишенні емоцій героя, що переживає КД, у мовному плані це реалізується з використанням дієслів іменників, прислівників з семантикою спокою, а також дієслів руху.

Поряд з такою ж заспокоєння нейтралізація КД персонажа здійснюється також з використанням комунікативної **тактики активізації розумових здібностей**. Її зміст полягає в тому, що партнер мовної взаємодії, який нейтралізує КД героя, не надає додаткової інформації, роз'яснень, проте конструє свою репліку таким чином, що вона підштовхує останнього до додаткових роздумів, рефлексії над фактами, що не збігаються, що і приводить до усунення КД. Основним мовним засобом у побудові вищеназваної тактики є питальні речення.

Розглянемо приклад її використання у персонажній комунікації:

– *Un coup de fil juste avant midi pour dire je ne viens pas. Simplement ça, je ne viens pas. Je n'ai pas pu placer un mot. Elle a raccroché et depuis son portable est coupé.*

– *Tu es inquiet?*

*Neal se redresse, dévisage Salleton.*

– *Inquiet? Non, pourquoi? La famille l'ennuie, les gueuletons aussi. A son âge c'est son droit le plus strict. Non, je suis plutôt triste.* (Manotti, HS, 43).

У запропонованому уривку персонаж переживає КД через поведінку доньки, яка зателефонувала, щоб сказати, що не приїде (*je ne viens pas*), поклала слухавку (*Elle a raccroché*) і вимкнула телефон (*son portable est coupé*), що не збігається з очікуваннями самого героя, про що останній і повідомляє своєму другу. Заради нейтралізації КД його партнер удається до тактики «постановки запитання» – *Tu es inquiet?* Прагматичною метою такого запитання не є необхідність отримати від іншого персонажа певну інформацію, проте допомогти йому краще зрозуміти ситуацію, змусивши його замислитися над нею, а також власними почуттями та емоціями. Відтак, використовуючи прикметник *inquiet* adj. (qui érgouve des craintes au sujet ou à cause de quelque chose [8]), герой не прагне дізнатися про стан його друга, однак навпаки надає йому інформацію, яка може допомогти у розумінні його психологічного стану. Така стратегія є успішною у запропонованому уривку, оскільки у відповідь герой ще раз замислюється над власним станом, що виражається у питанні-перепиті (*Inquiet?*), але й крім того вдається до аналізу ситуації: сім'я та свята його доньці набридли (*La famille l'ennuie, les gueuletons aussi*), і також в її віці вона має повне право на особисте життя (*A son âge c'est son droit le plus strict*). Таким чином, внутрішній психологічний незбіг когнітивних елементів через поведінку доньки, що спровокував КД, був подоланий детальним розглядом і розбором проблеми, герой сам для себе зміг роз'яснити, а як наслідок і зрозуміти ті факти, що не збігалися завдяки влучному запитанню друга.

Окрім постановки запитання, тактика активізації розумових здібностей розгортається з використанням також інших мовних засобів. Розглянемо нижчезазначений фрагмент уривку:

«Martine.» *Rougeard parlait sans quitter la carte des yeux. Ça t'intéresse toujours? Parce qu'il a repris contact. Cette fois, il nous a envoyé une carte postale au journal.*

– *Pourquoi n'a-il pas appelé?*

– *Je ne vais même pas répondre à ça.*

*Il fallut quelques secondes à l'explication pour naître et faire son chemin dans l'esprit d'Amel. Plus de contact par téléphone. Téléphone pas sûr. Martine était donc surveillé. Eux aussi, probablement. Elle était sur écoute.* (DOA, CC, 341).

Журналіст повідомляє своїй асистентці, що з ним вишшов на контакт їх секретний агент, відправивши для них листівку у газету (*Martine*). [...] *Parce qu'il a repris contact. Cette fois, il nous a envoyé une carte postale au journal*). Ця інформація провокує КД у його помічницю, оскільки зазвичай їх агент телефонував, відтак героїня ставить запитання – *Pourquoi n'a-il pas appelé?* з метою отримання додаткових роз'яснень. Проте у відповідь вона отримує відмову надавати додаткову інформацію – *Je ne vais même pas répondre à ça*, в якій використання займенника *même* adv. (marquant un renchérissement, une gradation) маркує підсилення, вказуючи на її категоричність. З позиції дослідження тактик та стратегій ефективної комунікативної взаємодії, така відповідь належить до некооперативних, оскільки призводить до припинення розвитку діалогу та різкого обривання теми розмови. Відносно теорії КД така відповідь навпаки є активізуючою, так як вона підштовхує героїню до роздумів та самонадання роз'яснень, що віддзеркалюються у її внутрішньому мовленні (*Il fallut quelques secondes à l'explication pour naître et faire son chemin dans l'esprit d'Amel*) у вигляді додаткових фактів про ненадійність телефонного зв'язку (*Téléphone pas sûr*), та імовірне стеження як за їх агентом, так і за ними (*Martine était donc surveillé. Eux aussi, probablement. Elle était sur écoute*). Таким чином, репліка партнера мовної взаємодії, яка в комунікативному аспекті не сприяє розвитку діалогу, є влучною саме з позиції нейтралізації КД.

Відповідно до теорії КД, якщо індивід не бажає або з певних причин не може отримати, сприйняти інформацію, яка б додала когнітивні елементи до його системи знань і нейтралізувала спровокований незбіг, то за таких обставин шляхом усунення КД є ігнорування фактів, які є дисонуючими до позиції, точки зору, знань індивіда [4, с. 38].

У дослідженнях конфлікту та комунікативних порушень **тактика ігнорування** розглядається як комунікативна і полягає у відсутності реакції, не-відповідь на репліку партнера мовної взаємодії, що проявляється у продовженні власної теми комунікації або зміні її учасником мовної взаємодії, а також мовчання [2, с. 149]. Однак ігнорування є не тільки комунікативною тактикою, проте також і психологічною, розумовою, і саме розмежування цих двох аспектів є важливим у дослідженні КД. Це пов'язане з тим, що комунікативне ігнорування пов'язане з правилами ввічливої комунікації і покликане усунути або попередити конфлікт, певне комунікативне порушення, яке може виникнути в процесі мовної взаємодії [там само, с. 148–149]. На противагу цьому, у розумовому ігноруванні, адресат не сприймає, відкидає отриману інформацію, нові факти не впливають на зміну його когнітивної системи знань, проте саме комунікативна реакція на таку інформацію може бути наявна.

Розглянемо фрагмент із роману Д. Манотті, DOA «L'honorable société»:

«Un sacré connard, ton Erwan.»

La réponse ne se fait pas attendre. «Tu penses ce que tu veux, je t'en fous, mais garde-le pour toi». (Manotti, HS, 309).

Один із персонажів твору використовує у своїй репліці інвективну лексику *connard* n. m. (imbécile, crétin [8]) стосовно друга героїні твору. Така інформація не збігається між власними уявленнями героїні про товариша та його образливою характеристикою, що як наслідок повинно спровокувати КД. Однак дівчина обирає шлях ігнорування отриманої інформації, яка суперечить її власним думкам, що отримує відображення у її репліці-відповіді. Відтак вона використовує дієслово *se foutre* v. pronom. (ne faire aucun cas de quelqu'un ou de quelque chose) у лексичній одиниці *je t'en fous*, що вказує на її байдужість стосовно позиції, думок її партнера по комунікації. Також героїня використовує дієслово *garder* v. trans. (ne pas révéler quelque chose, être discret sur tel point [8]) в наказі – *garde-le pour toi*, з метою спонукати партнера по комунікації тримати свою думку при собі. Отримавши точку зору, яка є дисонуючою з її, героїня ігнорує, не сприймає цю інформацію, тобто не дозволяє тому, щоб новий факт, який не збігається з її позицією, був доданий до її когнітивної системи знань, провокуючи відповідні незбіги. Незважаючи на те, що комунікативно героїня реагує на репліку свого партнера мовної взаємодії, однак психологічно вона нехтує інформацією, наданою у ній, що вербалізується у відповідних мовних засобах, в яких дівчина відверто повідомляє про це.

**Висновки.** Незважаючи на той факт, що сутність феномена КД полягає у раціональній несумісності когнітивних елементів у системі знань, однак тісний зв'язок між розумовою та емоційною сферами діяльності особистості, підтверджує наявність емоційно-психологічних тактик в усуненні КД. Їх зміст полягає в угадуванні емоційного збудження героя (у тактиці заспокоєння); впорядкування думок персонажа завдяки влучній репліці його партнера з мовної взаємодії (у тактиці активізації розумових здібностей), а також несприйняття, нехтування інформації, яка провокує КД (у тактиці ігнорування). Перші дві вищезазначені тактики є комунікативними, оскільки емоційно-психологічний вплив здійснюється з залученням партнера мовної взаємодії, в той час як тактика ігнорування є індивідуально-психологічною, і реалізується власними зусиллями самого героя, що переживає КД. У подальших дослідженнях планується проаналізувати нейтралізацію КД з використанням засобів невербальної комунікації, а також у внутрішньому мовленні персонажів.

#### Література:

1. Балли Ш. Французская стилистика. 2-е изд., стереотипное / Шарль Балли. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 392 с.
2. Герасименко О. В. Дискурсивні стратегії і тактики подолання комунікативних порушень (на матеріалі французьких літературних текстів постмодерну): дис. ... канд. філ. наук : спец. 10.02.05 / Герасименко Олена Володимирівна – К., 2008. – 209 с.
3. Изард К. Э. Психология эмоций : пер. с англ. / Кэррол Э. Изард. – СПб.: Питер, 1999. – 464 с.
4. Фестингер Л. Теория когнитивного диссонанса : пер. с англ. / Леон Фестингер. – СПб.: Речь, 2000. – 320 с.
5. Brunel O. Et si c'était de la dissonance cognitive? [Електронний ресурс] / Olivier Brunel, Céline Gallen. – 2010. – 23 p. – Режим доступу : <https://halshs.archives-ouvertes.fr/hal-00547775/document> – Дата доступу : 19.02.2017
6. Cooper J. Cognitive Dissonance : 50 Years of a Classic Theory / Joel Cooper. – SAGE Publications, 2007. – 197 p.
7. Морган Н. Сигналы влияния. Как убеждать и контролировать людей / Ник Морган. – СПб.: Питер, 2015. – 256 с.
8. <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais>

#### Джерела ілюстративного матеріалу:

9. AJ : Schwartzbrod A. Adieu Jérusalem / Alexandra Schwartzbrod. – P.: Stock, 2010. – 407 p.
10. CC : DOA Citoyens clandestins / DOA. – P.: Gallinard, 2007. – 737 с.
11. HS : Manotti D. L'honorable société / Dominique Manotti, DOA. – P.: Gallimard, 2011. – 384 p.

УДК 811.161.1'373.45–112

Н. М. Кувшинова,

Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, г. Киев

### ПРИНЦИПЫ КЛАССИФИКАЦИИ ИНОЯЗЫЧНОЙ ЛЕКСИКИ. АССИМИЛЯЦИЯ ЗАИМСТВОВАНИЙ В ЯЗЫКЕ-РЕЦИПИЕНТЕ

В русском языке XVII–XVIII вв. значительную часть иноязычных слов составляли немецкие лексические заимствования. При классифицировании заимствованной лексики должны учитываться как формальные признаки (ассимиляция слов в заимствующем языке), так и функциональные (употребление слов в заимствующем языке). Проведенное исследование базируется на фактических данных, полученных разными лингвистами, и результатах собственных наблюдений автора.

**Ключевые слова:** лексические заимствования, морфемный состав, язык-источник, язык-реципиент.

### ПРИНЦИПИ КЛАСИФІКАЦІЇ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ. АСИМІЛЯЦІЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ У МОВІ-РЕЦИПІЄНТІ

В російській мові XVII–XVIII століть значну частину іношомовних слів склали німецькі лексичні запозичення. При класифікуванні запозиченої лексики повинні враховуватися як формальні ознаки (асиміляція слів у мові, що їх запо-